

דיני ערב פסח שחל בשבת - ניסן תשפ"א

י"ד ע"י מוסדות 'אבי העזרי' מיסודו של מרן הגאון רבי עזריה בסיס זצוק"ל בראשות בנו וממשיך דרכו הרה"ג יחיאל בסיס שליט"א

אגרת ברכה

מרן הגאון רבינו עזריה בסיס זצוק"ל
באגרת ברכה לתושבי העיר
כפי שהתפרסמה בשנת תשס"ח

בהתקרב חג הפסח, חג חירות הגוף והנפש שבו השתחררנו מתחת סבלות מצרים שהיינו מעונים תחת ידם, וכמעט שנשקענו במ"ט שערי טומאה, לולא חמלת הקב"ה עלינו לקיים הבטחת אבות 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול' - שהוא הרכוש הרוחני - קבלת התורה אשר בזכותה נגאלנו כמאמר הכתוב 'בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה' וכל השעבוד והיסורים שסבלנו ככור הברזל במצרים הוא כדי שנהיה מוכשרים לעבדות ונדע כיצד לעבוד אותו יתברך ברציפות.

וע"י יציאת מצרים התברר לכל העולם שיש מנהיג לעולם והוא יסוד האמונה ומצוה עלינו לספר ביציאת מצרים לבנינו לכל סוגיהם דוקא בליל חל הפסח בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך שבעת עשיית המצוות וקיומן שעושים לזכר הנס חודרת יותר האמונה. וגם לרשע הרוצה להכחיש, בעת שרואה הדברים המסמלים את הנס, אינו יכול להכחיש מציאות אמיתות גאולת עם ישראל ממצרים והוא לו 'קהיון שיניים' על כן חובה עלינו להתחזק ביתר שאת ועוז בחינוך בנינו לתורה ולמצוות, בחינוך אמיתי קדוש וטהור, כי הם עתידה של האומה הישראלית ותורתם היא העומדת לנו למגן בפני האויבים העומדים לכלותינו בכל דור ודור, כמו שנאמר 'מפי עוללים ויונקים יסדת עוז למען צורריך' להשביט אויב ומתנקם'. וע"י שנקיים המצוות התלויות בחג הפסח כהלכתן, יגאל ה' את שכנית עוזו ויגאלנו שנית גאולת הנפש וגאולת הגוף ונזכה במהרה לבנין בית קדשנו ותפארתנו ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים אכ"ר.

הצב"י עזריה בהגר"י בסיס רב העיר

דברי פתיחה וברכה

הרה"ג יחיאל בסיס שליט"א

עירונו - ראש העין, התברכה בס"ד בתלמידי חכמים, רבני שכונות, רבני קהילות, ראשי כוללים מורי הוראה וציבור אברכים ובני תורה, אשר ודאי מדריכים ומלמדים את שומעי לקחם בהלכות החג. ואף על פי כן, אאמו"ר זצ"ל מתוקף תפקידו כרב העיר, היה מפיץ את קובץ ההלכות ודיני הפסח המותאם לפסיקות ומנהגי כלל העדות, תימנים, ספרדים ואשכנזים - כדי לזכות את הרבים ולהדריכם בצורה מעשית בלשון קלה בהירה וברורה את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו.

כהמשך לדרכו ולשימור מורשתו, 'מוסדות אבי העזרי', בשיתוף עם המועצה הדתית, מוציאים לאור אף בשנה זו קובץ דינים ומנהגים לחג הפסח הבא עלינו לטובה, המותאם לכלל העדות - תימנים, ספרדים ואשכנזים כפי פסיקתו והדרכתו, וכפי שקיבלנו ממנו הן בכתב והן בע"פ. כאן המקום להודות לממונה על המועצה הדתית ר' שמעון חזות הי"ו ולידידנו ראש מחלקת הכשרות הרה"ג רונן לגאמי שליט"א, שמשמרים את ההנהיגות של אאמו"ר זצ"ל, ומערכת הכשרות בעיר הינה מהטובות והמוקפדות בארץ, נותנת מענה לכלל הציבור בעיר, ומהווה דוגמה לגופי כשרות שונים, כמו שאר ענייני הדת בעיר.

בגליון זה ומפאת קוצר היריעה, הובאו תמצית הפסקים וההלכות המועשיות הנוגעות לערב פסח שחל בשבת. שאר דיני חודש ניסן והפסח - מובאים בהרחבה בקובץ 'הלכות חודש ניסן' שיצא לאור ע"י מוסדות אבי העזרי.

אנו תפילה ותקווה שלא תצא תקלה תחת ידינו ושיהיו כל מעשינו לשם שמים, ונזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים במהרה בימינו אכ"ר.

בברכת התורה
הצב"י יחיאל בסיס
בכמהור"ר עזריה בסיס זצוק"ל

**מכירת חמץ
אונליין ללא תשלום**

באתר מוסדות אבי העזרי

www.hbs.org.il

**דרשת
שבת הגדול המרכזית**

מפי הרה"ג יחיאל בסיס שליט"א
מוצש"ק פרשת 'ויקרא'
בשעה 20:00 רח" שילה 60 ראש העין
ובשידור ישיר באתר המוסדות

www.hbs.org.il

זמני היום לפי שעון קיץ - אופק ראש העין

ליל פסח (מוצש"ק)

צאת השבת - 19:33 ר"ת - 20:08
סו"ז אכילת אפיקומן - חצות - 0:46

יום שבת - י"ד ניסן תשפ"א

מנחה גדולה - 13:16	עלות השחר - 5:22
שעה עשירית: 15:51	הנץ החמה - 6:35
מנחה קטנה - 16:22	סו"ז אכילת חמץ - 10:18 גר"א 10:42
סקיעה - 18:56	סו"ז ביעור חמץ - 11:32 גר"א 11:44

יום ששי - י"ג ניסן תשפ"א

זמן שריפת חמץ - 11:32 גר"א - 11:44
הדלקת נרות - 18:36

יום חמישי, י"ב בניסן

תענית בכורים

א. יש נוהגים שהבכורים מתענים בערב פסח. השנה, היות ואסור להתענות בערב פסח כיון שהוא חל בשבת, יש אומרים שפטורים מהתענית לגמרי, ויש אומרים שיקדימו ויתענו ביום חמישי. ומי שקשה לו להתענות, בשאר שנים יכול לפטור את עצמו מהתענית אם ישתתף בסעודת מצוה, כסיום מסכת וכדומה. ובשנה זו,

א. יש נוהגים שהבכורים מתענים בערב פסח. השנה, היות ואסור להתענות בערב פסח כיון שהוא חל בשבת, יש אומרים שפטורים מהתענית לגמרי, ויש אומרים שיקדימו ויתענו ביום חמישי. ומי שקשה לו להתענות, בשאר שנים יכול לפטור את עצמו מהתענית אם ישתתף בסעודת מצוה, כסיום מסכת וכדומה. ובשנה זו,

מכירת חמץ

ב. מי שאינו בכור, ונוהג בכל שנה להתענות בשביל בנו הבכור עד שיגדל ויתענה לעצמו, בשנה זו יש מקילים לגמרי שאינו צריך להתענות כלל, ואף לא לפדות את התענית.

ג. צריך להזדרז במכירת החמץ לגוי. הנמצאים בבידוד, יכולים למכור את החמץ דרך הטלפון, או למנות שליח שימכור עבורם את

ליל בדיקת חמץ

החמץ. ניתן למכור את החמץ במכירה מקוונת, באתר 'מוסדות אבי העזרי', בכתובת hbs.org.il.

ד. בשנה זו מקדימים את בדיקת החמץ לליל יום ששי י"ג בניסן (יום חמישי בלילה). הבודק מברך על ביעור חמץ כבכל שנה, ובודק

זהירות בחמץ אחר הבדיקה

הפקר (ולכתחילה לא ישליכם לפח האשפה שבחצירו, אף שיש מי שהתיר בזה משום דמאיסי), או לאבדם באופן אחר כגון להשליכם לאסלה.

ה. את החמץ הנצרך לאכילה ביום ששי ובשבת, יש לשמור במקום מוצנע, הרחק מהשיג ידם של ילדים, כדי שלא יתפזר ויצטרך לבדוק ולחפש אחריו.

מומלץ להשתמש בסעודות השבת בפיתות שאינן מתפוררות, ולא בחלות שיש להן הרבה פירורים.

ו. כשאוכלים את החמץ ביום ששי ובשבת, צריכים ליזהר לאכול במקום מיוחד. לאחר האכילה יקפידו לנער את בגדיהם מפירורי החמץ שעליהם, שלא יתפזרו בשאר הבית. כמו כן, את הפירורים שבמפה ושאריות החמץ שבכלים, יש לנערם מחוץ לבית במקום

כדאי להשתמש בסעודות השבת בכלים ובמפות ניילון חד פעמיים, ולאחר שינערו מפירורי החמץ, ישליכן לאשפה.

יום שישי, י"ג בניסן

ביעור חמץ

ז. ביום ששי מבערים את החמץ שאין בו צורך אכילה. ולכתחילה זמן ביעורו כמו בערב פסח (כדי שלא יבואו לטעות לשנה הבאה). סוף זמן הביעור הוא עד שעה 11:32.

ז. ביום ששי מבערים את החמץ שאין בו צורך אכילה. ולכתחילה זמן ביעורו כמו בערב פסח (כדי שלא יבואו לטעות לשנה הבאה). סוף זמן הביעור הוא עד שעה 11:32.

ח. בשעת הביעור אין מוטלים את החמץ באמירת נוסח 'כל חמירא' וכו', אלא אחר סעודת שחרית של שבת, וכמו שיתבאר במיקומו.

ח. בשעת הביעור אין מוטלים את החמץ באמירת נוסח 'כל חמירא' וכו', אלא אחר סעודת שחרית של שבת, וכמו שיתבאר במיקומו.

ט. יש לבצע את מכירת החמץ לגוי עד סוף זמן ביעור החמץ. ומכל מקום בשעת הדוחק מועילה המכירה גם אחר כך, עד כניסת השבת.

ט. יש לבצע את מכירת החמץ לגוי עד סוף זמן ביעור החמץ. ומכל מקום בשעת הדוחק מועילה המכירה גם אחר כך, עד כניסת השבת.

י. יצניע את כל כלי החמץ, וישאיר רק את הכלים הנצרכים לו לשתי סעודות השבת.

י. יצניע את כל כלי החמץ, וישאיר רק את הכלים הנצרכים לו לשתי סעודות השבת.

יא. מי שיש לו שיניים תותבות, צריך לנקותן היטב בערב שבת, ואחר כך יערה עליהן מים רותחים מכלי ראשון, או יגעילם בכלי שני. לאחר מכן יזהר לא לאכול בהן חמץ חם שהיד סולדת בו (כ-45

יא. מי שיש לו שיניים תותבות, צריך לנקותן היטב בערב שבת, ואחר כך יערה עליהן מים רותחים מכלי ראשון, או יגעילם בכלי שני. לאחר מכן יזהר לא לאכול בהן חמץ חם שהיד סולדת בו (כ-45

ההכנות לשבת וליום טוב שאחריה

הנחת המאכלים לסדר ליל פסח

יב. את החרוסת יש לעשות ביום ששי, או לפני כן. ומי ששכח, יכול לעשותה בשינוי במוצאי שבת, דהיינו ליל פסח, כגון שידוך את הפירות על הכופה ולא בקערה. בנוסף, צריך לדלל את החרוסת ביין, כדי שיהיה עליה שם משקה, בפרט הנוהגים לטבל את הכרפס בחרוסת.

יב. את הצלי והביצה יש לצלות ולבשל מיום ששי. ומי ששכח, יכול לצלותם במוצאי שבת, דהיינו ליל פסח, באופנים המותרים ביום טוב.

יג. אף הנוהגים לטבל את הכרפס במי מלח, נכון שיכינו אותם מיום ששי.

יג. יש להפריש תרומות ומעשרות קודם כניסת השבת, כיון שאין מפרישים אותם בשבת וביום טוב.

יד. האופים מצות מצוה בערב שבת אחר חצות היום, צריכים להפריש מהן חלה קודם כניסת השבת.

כדי לשמור על טריות עלי הכרפס והחסה יש לייבשם היטב, ולאחסנם במקרר בתוך שקית ניילון סגורה.

כב. בני אשכנז, הנוהגים לקחת למרור חריין (תמכא), צריכים לרסקו בליל פסח דוקא (ולא ביום ששי), כדי שלא תפוג חריפותו. וצריכים לרסקו בשינוי קצת, כגון על השולחן או על המפה וכדומה. ואם רסקוהו מיום ששי, צריך לשמרו במקרר בכלי אטום, כדי שתישמר חריפותו.

כ. יש לבדוק היטב את הכרפס והחסה, מתולעים המצויים בהם, ולנקותם מיום ששי (איסור אכילת תולעים הוא מן התורה). וטוב להשתמש בכרפס ובחסה מגידולים מיוחדים ללא חשש תולעים, ולנקותם כפי ההוראות, על ידי שרייה במים עם מעט סבון כלים הכשר לפסח, למשך 5 דקות, ואחר כך לשטפם היטב במים זורמים.

כא. אין להשרות את החסה במים למשך 24 שעות רצופות, שאז יש לה דין של 'כבוש כמבושל', ולא יוצאים בה ידי חובת מרור.

נרות יום טוב

כניסת השבת (או יכין שני נרות הדולקים 24 שעות, וידליק נר אחד קודם כניסת השבת, ובליל יום טוב אחר צאת השבת, ידליק ממנו את הנר השני), כדי שתהיה אש מצויה לצורך הדלקת הנרות והבישולים ביום טוב, שהרי אסור להדליק אש חדשה ביום טוב על ידי הצתת גפרור או מצית, אלא רק להעביר מאש מצויה שדולקת קודם יום טוב.

כג. המדליקים נרות שעה ביום טוב, צריכים להכניס ולהדביקם לפמוטות מיום ששי, כיון שאסור להדביקם ביום טוב משום איסור 'ממרח'. והטוב ביותר להשתמש ב'נרות חימום', שבהם השעוה מונחת בתוך פחית דקה של מתכת, ורק מניחים אותם על גבי הפמוטות.

כד. צריך להכין מראש נר נשמה הדולק 48 שעות, ולהדליקו קודם

הכנת מכשירי החשמל לשימוש בשבת ויום טוב

ישאירוהו דלוקה עד מוצאי יום טוב, ואסור לכבותה ביום טוב. וטוב שיחברו אותה קודם השבת לשעון שבת, שזמני ההדלקה והכיבוי מוגדרים מראש.

ל. במקררים החדשים יש לזכור להפעיל את 'פיקוד השבת' קודם כניסת השבת. ובמקררים הישנים, יש לזכור לנתק את המנוורה, כדי שיוכלו לפתוח ולסגור את המקרר בשבת וביום טוב.

מי שעדיין לא התקין 'פיקוד שבת' במקרר, יכול לחבר את המקרר לשעון שבת, ולהגדיר מראש את זמני כיבוי המקרר, בהתאם לשעות שצריך להשתמש בו (לפני ואחרי סעודות השבת ויום טוב). ובזמן שהמקרר מכובה, יכול לפתחו ולהכניס ולהוציא מאכלים ומשקאות. ובשעה שהוא דולק, לא ישתמש בו. ואם אין בחזית המקרר נורת חיווי, יכול לחבר מפצל לשעון שבת, לשקע אחד יחבר את המקרר, ולשקע השני יחבר מנורת לילה, וכשיראה שהמנוורה כבויה, ידע שגם המקרר מנותק מזרם החשמל.

לא. יש לזכור לכוון ביום ששי את שעון השבת של תאורת הבית, שתישאר דולקת עד סיום סדר ליל פסח.

כה. המשתמשים בשעון גז לצורך כיבוי הגז, צריכים לחבר אותו לחשמל ולכיריים קודם כניסת השבת.

כו. אסור להשתמש ביום טוב במצת האלקטרוני הקבוע בגז. לכן יש לנתקו מהחשמל ביום ששי. ואם הוא מופעל על ידי סוללה, יש לנתק ממנו את הסוללה. ובפרט יש לזהר בכך, בכיריים שהמצת מופעל אוטומטית כאשר מסובבים את הכפתור.

כז. הכיריים התקניות, שיש בהן חיישן חום, שכאשר האש נכבית, נעצרת יציאת הגז אוטומטית, מותר להשתמש בהן ביום טוב, כיון שפעולת החיישן נעשית על ידי האש שהובערה לצורך אוכל נפש. ורק לדעת החזון איש שסובר שיש בחשמל איסור בונה, אין להשתמש בכיריים אלו.

כח. כשמסיים לבשל, אסור להנמיך את הלהבה כדי לחסוך בגז. אך מותר להנמיך את הלהבה לצורך התבשיל, כדי שיתבשל על אש קטנה ולא ישרף.

כט. המשתמשים בפלאטה של שבת לצורך מאכלי השבת,

הכנות שונות לשבת ויום טוב

שיישאר לו אחר סעודות השבת, כדי לפסלו מאכילת הכלב.

לד. מצוה להתרחץ ולטבול במקוה בערב החג, ובשנה זו יש להקדים את הרחיצה והטבילה ליום ששי. ומי שטרם עברו שבעה ימים מאז שהתחנן בשני החיסונים, אסור לו לטבול במקוה מחמת הסכנה לעצמו ולאחרים. לפיכך ירחץ בביתו, וישפוך על עצמו תשעה קבין מים בבת אחת (כ-12 ליטר), ודי בזה.

לב. יש לזכור לפתוח קודם השבת את חבילות המצות, הבקבוקים וקופסאות השימורים הנצרכים לשבת וליום טוב, מפני שאסור לפתחם בשבת וביום טוב, שכן על ידי פתיחתם הוא יוצר כלי. ואם שכח לפתחם קודם השבת, יכול לפתחם בשבת וביום טוב דרך קלקול. ויזהר שלא יקרע את האותיות המודפסות.

לג. יכין דלי עם אקונומיקה או חומצה, כדי שיתן לתוכו את החמץ

ההכנות לסעודות השבת

למוצאים על פת חמץ

לו. בני עדות המזרח, הנוהגים כדעת מורן השו"ע, יכולים להשתמש בשבת זו בכלי זכוכית, כיון שאינם בולעים. אולם בני אשכנז צריכים להימנע מלהשתמש בכלי זכוכית, כיון שלדעת הרמ"א יש להחמיר בהם ככלי חרס. (ויש מובני תימן שמוחמירים בכלי זכוכית על פי דברי הגר"ח כסאר בדעת הרמב"ם).

לח. יסדר את שולחן השבת במקום שיוכל בנקל לבער למחר את הפירורים הנופלים בשעת האכילה. ויזהר שלא יתפזרו הפירורים על הקרקע או בחורים ובסדקים.

לט. צריך לאכול את סעודת ליל שבת במקום שנר שבת דולק,

לה. אין מבשלים לשבת זו שום מאכלי חמץ (הריס, כובאנה, קוגל, קישקע וכדומה), כי מלבד שהחמץ נדבק לכלים וקשה לנקותם בשבת, הרי גם אינו יכול להטמינם ביחד עם שאר תבשילי השבת הכשרים לפסח, וגם הפלאטה או התנור כשרים לפסח.

לו. המנהג הרווח בכל בית ישראל, לבשל לשבת זו מאכלים הכשרים לפסח בכלים הכשרים לפסח. וטוב להשתמש בסעודות השבת בכלים חד פעמיים, כך שרק הפת שבוצעים עליה תהיה חמץ, ובאופן זה נמנעים מבעיות שונות של הצנעת כלי החמץ ונקיונם בשבת.

השני, יראו את מקום אכילת הפת, כדי שלא יהיה שינוי מקום. ובזמננו עדיף להשתמש במופות ובכלים חד פעמיים, ואחר האכילה ישליכו את המפה והכלים שבה לפח אשפה שמוחוץ לרשותם, וכך לא יצטרכו שני שולחנות.

מ. יש מבני אשכנז הנוהגים לערוך שני שולחנות. בוצעים ואוכלים כזית או כביצה פת בשולחן אחד, ולאחר מכן מומשיכים בסעודה בשולחן השני, שבו כל הכלים והמואכלים כשרים לפסח. וצריכים ליזהר שיהיו השולחנות סמוכים, באופן שכסועדים בשולחן

ההכנות לסעודות השבת למי שאינו רוצה להשאיר חמץ כלל

לאכול מצה מבושלת בערב פסח, מפני שלא יוצאים בה ידי חובת אכילת מצה בסדר ליל פסח, ועל ידי הבישול גם אין בה טעם מצה - ניתן לקיים בה את מצות סעודות השבת. וצריך ליזהר שיהיה בה כזית, ותהיה שלימה כדי שיוכל לבצוע עליה. והגר"ע יוסף בחזון עובדיה כתב שיעשה זאת באופן זה: יבשל מרק עם עוף או בשר, ולאחר שנתבשלו יוריד את הסיר מעל האש, ובעוד התבשיל שבסיר חם שהיד סולדת בו (כ-45 מעלות צלזיוס), יתן בזה אחר זה בתוך התבשיל כמה רקיקי מצות כדי צרכו, באופן שהמצה ספגה היטב טעם התבשיל, ואז יוכל לקיים בה מצות שלוש סעודות. וטוב שלא יוציא את רקיקי המצות מתוך הסיר אלא עד שיצטנן התבשיל, ויוכל להוציא המצה בשלמותה, שלא תתפורר בתוך המרק, שיהיה אפשר לבצוע אותה בשבת ולברך עליה המוציא וברכת המזון, כיון שנשאר עליה צורת פת, ובאופן שיש בה כזית. וכן הוא הדין שיוכל לטגנה בשמן, ויהיה אפשר לקיים בה סעודות שבת, עכ"ל. וכן כתב אאמו"ר זצ"ל בשו"ת בית העזרי חלק ג' סימן ס"ט וסימן ע"א, אלא שלענין מצה מוטוגנת, כתב שצריך לטגנה בשמן עמוק, כדי שיהיה לה דין של מצה מבושלת.

מומלץ להשתמש לבישול במצות 'תימניות' רכות, כדי שלא יתפוררו.

מה. מי שאינו משאיר חמץ לשבת, יכול לבטל את החמץ ולומר את נוסח 'כל חמירא' וכו', כבר ביום ששי.

מא. מי שאינו רוצה להשאיר לשבת חמץ כלל, יכול לקבוע סעודות ולבצוע לחם משנה על מצה עשירה, שנאפתה מקמח חיטה (או שאר מיני דגן) כשר לפסח שנילוש ביין או שמן או דבש, ללא תוספת מים כלל. (ואם נילושה במי פירות אחרים, כגון מיץ תפוזים וכדומה, דעת הרמב"ם שאסור לאכלה בערב פסח). וכיון שהוא קובע סעודתו עליה, צריך נטילת ידים ולברך עליה המוציא וברכת המזון. ולדעת מרן השו"ע, יכול לעשות כן בכל שלוש סעודות השבת. ולדעת הרמ"א, יכול לעשות כן רק בסעודת הלילה ובסעודת היום שקודם חצות. אך בסעודה שלישית, אין לאכול מצה עשירה כלל, ויקיים סעודת שלישית בבשר או דגים. ומי שאין לו, יקיימה בפירות.

מב. בדורנו, ישנם רבים הנמנעים מאכילת מצה עשירה בפסח, מחמת חשש חימוץ על ידי חומרי התפחה שונים, שנותנים בקמח בשעת האפיה.

מג. עוגיות העשויות מקמח מצה, אף שנילושו ביין או שמן ודבש ונאפו שוב, אין להן דין של מצה עשירה, ואסור לאכלן בשבת ערב פסח.

מד. עצה נוספת שכתבו הפוסקים - היות ואיסור אכילת מצה בערב פסח הוא כדי שיהיה היכר לאכילתה בסדר ליל פסח, וכיון שמוטרת

שבת קודש פרשת צו - י"ד ניסן - ערב פסח

תפילת שחרית

סעודתם בבוקר על מצה עשירה, ואינם אוכלים חמץ, יכולים להאריך ולומר את הפיוטים כמנהגם בכל שנה.

מח. המנהג המקובל ברוב הקהילות להפטיר "וערבה לה" וגו". כך הוא מנהג השאמי, הספרדים והאשכנזים. אולם מנהג הבלדי להפטיר כרגיל, דהיינו הפטרת פרשת צו, "כה אמר ה' עולותיכם ספו וגו'". ודעת הגר"א שבשאר שנים מפטירים וערבה, אך כששבת הגדול חל בערב פסח, מפטירים הפטרת פרשת צו.

מז. יש להקדים ולהתפלל בעלות השחר. וכתב מהרי"ץ שצריך להזהיר את החזנים שלא יאריכו בתפילה, ושיאמרו אותה קצת במרוצה, שלא יבואו לידי חשש חמץ, ותכף שעלה עמוד השחר יתחילו להתפלל, עכ"ל.

מז. בני אשכנז האומרים פיוטי 'יוצרות' בשבת הגדול, יש מהם הנוהגים שלא לאמורם בשבת זו, כדי שיצאו מוקדם לסעודה. והנהגים לאמורם אף בשבת זו, לא יאריכו בהם, כדי שיאכלו סעודת שחרית בתוך ארבע שעות. אכן אם כל המתפללים קובעים

סעודת שחרית וסעודה שלישית

לאכול אז פת חמץ או מצה. (זולת העצות שהובאו לעיל, לאכול מצה עשירה או מצה מבושלת או מוטוגנת).

נא. יש מהמדקקים הנוהגים לאכול בסעודת שחרית כביצה פת, ומיד מברכים ברכת המזון, והולכים משם, ושוהים מעט. ואחר כך נוטלים שוב ידיהם, ובוצעים על הפת וסועדים סעודה שלישית, ומסיימים אותה קודם שיגיע זמן איסור אכילת חמץ. וכן נהגו הגר"א ועוד גדולי תורה מבני אשכנז. וכיון שיש מפקפקים בזה, שאין לקיים מצות סעודה שלישית קודם חצות, צריכים אחר תפילת מנחה לאכול שוב סעודה שלישית בבשר או דגים. ומי שאין לו, יקיימה בפירות.

מט. האוכלים חמץ בסעודת שחרית, צריכים לסיים לאכול את כל החמץ קודם שיגיע זמן איסורו. וצריכים לבצוע על לחם משנה. ומי שאין לו לחם משנה, יכול לצרף ללחם משנה מצה הכשרה לפסח. וכשבוצע, יבצע רק מהחמץ, ולא מההמצה. ויש אומרים שאין לצרף את המצה ללחם משנה אלא אם היא עטופה בניילון. וישתמש לזה במצה שאינו רוצה לצאת בה ידי חובת אכילת מצה, כיון שהרבה פוסקים סוברים שהמצת מצווה היא מוקצה בשבת ואסור לטלטלה.

נ. יש הנוהגים לאכול בסעודת שחרית רק מאכלים קרים, ובסעודה שלישית אוכלים את החמץ (הכשר לפסח) או שאר בשר ודגים חמים, ובזה הם יוצאים ידי חובת סעודה שלישית, שהרי אסור

ביעור חמץ

לאסלה או למקום הפקר. (וצריך לעשות זאת בדרך המותרת בשבת, דהיינו בבית מרוצף ובמטאטא רך. אך אין לטאטא את החצר אפילו אם היא מרוצפת). ואסור לשטוף את הרצפה בשבת.

גה. ירחץ את ידיו. וכן ינקה היטב את שיניו, שלא יישארו בהם שאריות מאכל. ויזהר שלא להוציא מנה דם. ומי שיש לו שיניים תותבות, יערה עליהן מים חמים מכלי שני. ולא תהא כוונתו להגעילן, אלא רק לנקותן, וכמו שנתבאר לעיל.

נו. לאחר מכן יבטל את החמץ באמירת נוסח 'כל חמירא' וכו'. והנהגים לומר את נוסח 'יהי רצון' אחר הביטול, יכולים לאמרו גם בשבת.

נד. צריך ליזהר לסיים את ביעור החמץ וביטולו קודם סוף שעה חמישית. (בשנה זו, ה'תשפ"א, לפי אופק ראש העין, עד שעה 11:32 לפני הצהריים, ולהגר"א עד שעה 11:44).

גב. אחר שסיים לאכול סעודת שחרית, צריך לאבד את שאריות החמץ, על ידי שישפוך עליהן חומצה או אקונומיקה וכדומה, דברים הפוסלים את החמץ מאכילת הכלב, שהוכנו מאתמול. ואחר כך ישליכם לאסלה, או לאשפה שבמקום הפקר.

גג. את בגדיו (בפרט כיסיו וכפלי מכנסיו) ואת המפה, ינער היטב מהפירורים שנפלו עליהם, במקום הפקר. את כלי האכילה שהשתמש בהם בחמץ, יקנח היטב באצבעו, שלא ישאר בהם חמץ בעין (ואם רוצה, רשאי להדיחם היטב במים, ובתנאי שישתמש בהם להגשת פירות וכדומה, דברים שאין בהם חמץ), ואחר כך יצניעם עם שאר כלי החמץ.

רצוי להשתמש במפה ובכלים חד פעמיים, ובסיום הסעודה ישליכם לפח האשפה מחוץ לרשותו.

נד. את פירוורי החמץ שנפלו לרצפה, יטאטא לכף אשפה, וישליכם

תפילת מנחה

תפילת מנחה. ובני אשכנז הנוהגים על פי הרמ"א לומר חלק מההגדה (מעבדים היינו עד לכפר על כל עוונותינו) בתפילת מנחה של שבת הגדול, השנה שהיא חלה בערב פסח, יש מהם שאינם אומרים זאת (עיי' סימן ת"ל באר היטב וביאור הגר"א).

נח. יש להקדים ולהתפלל מנחה גדולה (לפי אופק ראש העין, בשעה 13:16).

נט. הנוהגים לומר בערב פסח 'סדר קרבן פסח', יאמרו זאת אחר

סעודה שלישית

פירות או ירקות, וכן בשר ודגים, ולא ימלא כרסו מהם. וכן לא ישתה אז יין.

סא. אסור להכין בשבת שום דבר לצורך יום טוב, ובכלל זה צרכי הסדר.

ס. מיד לאחר תפילת מנחה מקיימים סעודה שלישית באכילת מיני תבשילים הכשרים לפסח. ויש לסיים סעודה זו לפני שעה עשירית (לפי אופק ראש העין, בשעה 15:51), כדי שיאכל מצה בלילה לתיאבון. אחרי שעה זו, מותר לאכול רק מיני תרומא, דהיינו מעט

מוצאי שבת, ליל פסח

להורות לשום אשה לשנות. (פירוט מנהגי מחוזות תימן ועריה בזה, ראה ב-שו"ת בית העזרי חלק ג' סימן מ"ח).

סד. אסור לכבות את הגפרור שהדליקה בו, אלא יש להניח אותו בזהירות שיכבה מאליו.

סה. מיד לאחר מכן מתחילים לערוך את שולחן הסדר, ומבשלים את סעודת ליל החג.

סו. אופן עשיית החרוסת והחריין וצלית הזרוע, התבארו לעיל בפרק 'ההכנות לשבת וליום טוב שאחריה' - 'הכנת המאכלים לליל הסדר' (סעיפים טו, יח).

סז. מבדילים בתפילה בנוסח 'ותודיענו'.

סב. לאחר צאת הכוכבים, כשהוא ודאי לילה (לפי אופק ראש העין, בשעה 19:33, ולדעת רבינו תם בשעה 20:08), אומרות הנשים שלא התפללו ערבית, 'ברוך המבדיל בין קודש לקודש' (בלא שם ומלכות), כדי שיהיה להן לעשות כל מלאכה המותרת ביום טוב.

סג. לאחר מכן מדליקה האשה נרות יום טוב, מאש מצויה שהודלקה מערב שבת.

מנהג הספרדים וכן חלק מהשאמי וקצת מהבלדי, שמברכת קודם ההדלקה 'להדליק נר של יום טוב'. [ונשות אשכנז יש שמברכות אחר ההדלקה כבכל שבת, ויש שמברכות קודם ההדלקה. וכן נוהגות גם לברך שהחיינו בשעת ההדלקה]. אולם מנהג רוב הבלדי וחלק מהשאמי, שאינה מברכת על הדלקת הנר, ויש שלא נהגו להדליק נרות יום טוב כלל. וכל אשה תנהג כמנהג אבות בעלה, ואין

עריכת הסדר

הבאה, שיבנה בית המקדש, ואז נאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים, והרי בשנה הבאה לא יחול ערב פסח בשבת. וכן כתבו הרבה מהפוס"קיים.

ע. גם השנה, שחל ערב פסח בשבת, מגישים בליל פסח שני תבשילין, אחד זכר לפסח ואחד זכר לחגיגה. ונוהגים בבשר וביצה. ואין חוששים שיאמרו לכשיבנה בית המקדש, 'וכי לשעבר לא הבאנו זכר לחגיגה בשבת, כעת גם כן נביא קרבן חגיגה בשבת', כיון שאינו אלא לזכר בעלמא.

המקום ברוך הוא יזכנו למועדים ולדגלים אחרים אכ"ר.

סח. בקידוש על הכוס, מוסיפים הבדלה וברכת הנר. וסדר הברכות הוא 'יקנה"ז, דהיינו יין (בורא פרי הגפן), קידוש, נר, הבדלה, זמן (שהחיינו).

סט. בסיום ברכת אשר גאלנו, יש המושנים בשנה זו ואומרים 'ונאכל שם מן הפסחים ומן הזבחים', במקום 'מן הזבחים ומן הפסחים'. וטעמם, מפני שזבחים היינו קרבן חגיגה שהיה בבית המקדש, ובכל שנה בערב פסח היה קרבן חגיגה קודם לקרבן פסח. אבל בשנה שחל בה ערב פסח בשבת, לא היה קרבן חגיגה, לפי שאינו דוחה שבת כמו קרבן פסח. אולם מהר"ץ כתב שהברכה היא על השנה

שאר דיני הפסח על פי פסקי מו"ר רבינו זצ"ל מובאים בהרחבה בקובץ 'הלכות חודש ניסן' (מהדורה דיגיטלית),
באתר 'מוסדות אבי העזרי', בכתובת: www.hbs.org